



## بررسی و ارزیابی مشاغل آلاینده شهر زابل و تحلیل آلودگی‌های ناشی از آنها

غلامعلی خمر<sup>۱</sup>، اقبال نصیری<sup>۲\*</sup>

ah.khammar@gmail.com

استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه زابل

Nasiri.eghbal@gmail.com

دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه زابل

### چکیده

منابع مختلفی برای آلوده شدن محیط‌های شهری وجود دارد که تمامی آنها به تخریب محیط زیست و زندگی بشری منجر می‌شود. بنابراین، یکی از بارزترین عوامل آلوده کننده محیط زیست شهری مشاغل آلاینده مستقر در سطح شهر و آلودگی ناشی از موجودیت آنها می باشد. این مشاغل علاوه بر آلودگی دیداری و شنیداری به مبلمان شهری آسیب می‌رساند. و گاهی اوقات باعث اختلال در رفت‌وآمد، بد منظره کردن چهره شهر، ایجاد آلودگی صوتی و گاهی اشغال و سد معبر در معابر شهری می‌شود. با توجه به اصول و استانداردهای برنامه‌ریزی شهری، موجودیت و گسترش مشاغل آلاینده در شهر زابل و مکان‌گزینی نامناسب آنها در میان سایر کاربری‌های شهری این موضوع را به یکی از مباحث جدی و با اهمیت تبدیل نموده بنابراین در پژوهش حاضر سعی شده است ابتدا انواع مشاغل آلاینده موجود در بافت مرکزی شهر زابل شناسایی شوند. سپس نوع آلودگی ناشی از این مشاغل و تاثیرات آن بر روی زندگی شهروندان بررسی و تحلیل شود. و به یک نتیجه‌گیری و جمع بندی رسید و در نهایت راهکارهایی ارائه شود. در این پژوهش از روش توصیفی استفاده شده و به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش برداشت میدنی، مشاهده و مطالعات کتابخانه‌ای استفاده شده است. بنابراین با توجه به بررسی‌های میدانی نگارنده و مشاهده از نزدیک آلودگی مشاغل آلاینده شهر زابل بیشتر از نوع آلودگی صوتی و شامل مشاغلی همچون تعمیرگاههای مکانیکی، کابینت سازی و درب پنجره‌سازی است.



## مقدمه

در شهرها همزمان انواع متنوعی از مشاغل در کنار یکدیگر شکل گرفته اند، بدون این که هیچ یک از آنها بر دیگری مسلط باشد؛ به گونه ای که طیف وسیع و متنوعی از انواع مراکز و واحدهای صنعتی، کارگاهی، خدماتی و تأسیسات شهری استقرار یافته اند. با رشد شتابان شهرنشینی، شاهد انواع مزاحمت‌ها و آلودگی‌های ناشی از استقرار پاره ای از واحدهای تولیدی، صنعتی و خدماتی در داخل شهرها هستیم. ۶۰ درصد مردم جهان در سکونتگاههای شهری زندگی می کنند، در حالی که بیشترین میزان انواع آلودگی‌ها در نتیجه فعالیت‌های مختلف شهری ایجاد می شود. (Corra, 1993). مناطق شهری به عنوان کانون‌های جمعیتی و فعالیت‌های اقتصادی با تمرکز بالای واحدهای آلاینده محیط مواجه شده اند. سلامت شهروندان با این آلاینده‌ها مورد تهدید جدی قرار گرفته است که برخی از آثار آنها عبارتند از: بیماری‌های سرطانی، بیماری‌های تنفسی، حساسیت‌های پوستی و چشمی. (Brussels, 1990). علاوه بر این پراکندگی ناموزون صنایع و کارگاههای مزاحم در بافت مرکزی شهر زابل و مکان‌گزینی نامناسب آنها مشکلات زیادی را در زمینه عملکرد آنها بوجود آورده است که در آینده با توجه به توسعه سریع شهر، اثرات این پراکندگی نامناسب هرچه بیشتر نمایان خواهد شد. بنابراین، بررسی میزان آلاینده‌گی و مزاحمت صنایع و خدمات شهری و ساماندهی آنها، پدیده‌ای پیچیده و چند بعدی است که از ماهیت روابط متعارض و گاه متضاد صنعت و شهر ناشی می شود. در زمینه ساماندهی صنایع و خدمات شهری مسائل نظری و عملی گوناگونی وجود دارد که از نظر برنامه ریزی و مدیریت حائز اهمیت است. از جمله می توان به موضوعاتی نظیر مرزبندی میان صنایع و خدمات شهری و غیر شهری، مفاهیم و مصادیق آلودگی و مزاحمت، طبقه بندی و منطقه بندی فعالیت‌های صنعتی، مدیریت زیست محیطی و مدیریت شهری و مانند اینها اشاره کرد. کنترل محیط زیست انسان نیازمند انجام اقدامات مناسب درباره کنترل آلودگی هوا،